A°. 1829. N°. 136.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag den 14 November.

FRANKFORT, den 11den November.

Den 23sten October is te Bucharest het berigt van de uitwisseling der ratificatien van den vrede ontvangen. Naar het zich laat aanzien, zal een aanzienlijk Russisch korps den winter in Wallachije doorbrengen.

Volgens berigten uit Jassij, van den 24sten October, heeft zich aldaar en in eenige andere districten van Moldavie de pest weder geopenbaard. Dagelijks sterven er tusschen de dertig en vijftig personen aan deze plaag. Daar de stedelijke opzigters deels mede weggerukt zijn of ziek liggen, kan men geene naauwkeurige opgave doen. De overheid heeft intusschen [illegible] genomen, om de verdere verspreiding te verhoeden. In den nacht van den [illegible] op den [illegible] October, heeft het te Jassij sterk gevroren en is er veel sneeuw gevallen. Men hoopte dat dit zou medewerken tot eene spoedige stuiting van de pest.

— Brieven van de Servische grenzen, van den 27sten October, gewagen van eene zamenzwering, welke onlangs te Konstantinopel weder zoude ontdekt zijn, en waarin de Griek, van wiens verdwijning onlangs berigt is gegeven, mede zoude zijn gewikkeld geweest.

MADRID, den 29sten October.

Men houdt het voor zeker, dat, bij gelegenheid van 's Konings huwelijk, eene algemeene amnestie zal afgekondigd worden. Z. M. wil eenen sluijer over het voorledene werpen en schijnt begrepen te hebben, dat mannen, die hun vaderland vroeger tot roem verstrekt hebben, hem nog gewigtige diensten zullen kunnen bewijzen en hem welligt van groot nut zullen zijn bij het tot stand brengen der plannen van verbetering, waarmede hij omgaat. Deze mannen zullen dan naar Spanje terugkeeren, verrijkt met de kundigheden, welke zij zich hebben kunnen eigen maken in de landen, waar zij eene zoo edelmoedige gastvrijheid hebben genoten.

— Het stedelijke bestuur voornemens zijnde HH. MM., bij gelegenheid der echtverbintenis, eene staatsie-koets aan te bieden, had alle koetsenmakers van Madrid laten roepen, om hun het vervaardigen van een prachtig rijtuig op te dragen, [illegible] gespaard te worden; dan deze lieden vroegen daartoe zes maanden tijd, en het bestuur zag zich derhalve genoodzaakt, te Parijs de bestelling te doen. Daar heeft men er binnen korten tijd eene gemaakt zoodanig als men verlangde, en voor eenen zeer billijken prijs. De acht paarden voor deze koets zijn in Engeland gekocht en reeds in Spanje aangekomen.

— De heer *Strick van Linschoten*, secretaris der Nederlandsche legatie bij ons hof, is onlangs, bij het verlaten van den schouwburg, door zijnen kok met eenen dolk doorstoken; de wond schijnt gevaarlijk te wezen.

LONDEN, den 7den November.

Er hebben in de laatste dagen wederom menigvuldige conferentien tusschen onze ministers en de gezanten der vreemde hoven plaats gehad.

— In de laatste dagen heeft alhier veel opspraak gemaakt zeker staatkundig geschrift, in den vorm van eenen brief, door den heer *Gally Knight* aan den minister van buitenlandsche zaken, lord *Aberdeen*, gerigt, en door de dagbladen bekend geworden. De schrijver tracht daarin te bewijzen, dat Engeland, hetwelk voor eenige jaren eene hooge mate van magt ten toon spreidde en in Europa alles, wat tot de bevordering der beschaving strekken kon, in deszelfs bescherming nam, thans tot een diep verval is geraakt, en slechts met een oog van mistrouwen word aangezien. Bij de aanwijzing der redenen van dit verval, wil de schrijver zulks alleen daaraan hebben toegeschreven, dat men het liberale stelsel van den heer *Canning* verlaten heeft.

PARYS, den 9den November.

Het ministeriele avondblad heeft dezer dagen te verstaan gegeven, dat de kamer der afgevaardigden zal worden ontbonden. Een der liberale bladen zegt daarop heden het volgende: « Zoo weten wij het dan, het ministerie heeft geene andere hoop meer dan in de ontbinding van de kamer der afgevaardigden, en heeft besloten dezen maatregel te beproeven. Niet alleen dat het zijn plan bekend maakt, maar het laat ook blijken welke middelen het te baat zal nemen, om daarbij de overwinning te behalen. De prefecten, die het vorige ministerie om het gepleegde bedrog bij de verkiezingen moest wegzenden, zijn weder geroepen en hebben beloofd opnieuw hunnen pligt te zullen doen. Ministers, die ronduit zeggen, dat zij gekomen zijn om de tegen-omwenteling te bewerken, zullen hen met hunne magt bijstaan. De burgers, die zich vereenigen om de valsche kiezers te doen schrappen, of om zich op de lijsten der ware kiezers te doen inschrijven, zullen uiteen gejaagd worden; en zoo zal het bedrog niets meer te vreezen hebben.

« Met behulp dezer middelen en andere, welke men niet goedvindt ons te openbaren, hoopt het ministerie eene nog geduchtere kamer dan die van 1815 op te rigten, en wanneer men die heeft, zal niets gemakkelijker vallen, dan de tegen-omwenteling door te zetten: het charter zal daartoe dienstbaar worden gemaakt. Dat is de hersenschim, waaraan de tegen-omwentelaars sints vijftien jaren vasthouden, en welke zij meenen eenmaal tot wezenlijkheid te zullen kunnen brengen.

« Wij moeten het niet willen ontveinzen: wij verkeeren, in der daad in hagchelijke omstandigheden. Het ministerie is gekomen om de tegen-omwenteling te bewerken; het verklaart zulks met ronde woorden, en het draagt er zelfs roem op. De eenigste vraag was nog, of zij door geweld tot stand moest gebragt worden, dan of men de vormen, bij het charter voorgeschreven, in acht zou nemen. Eerst helde men naar het eerste middel over, dan later heeft men aan het laatste de voorkeur gegeven.

« Bij eene koninklijke ordonnantie van 1815 werd gezegd, dat de volken door eendragt der dwingelandij het hoofd kunnen bieden. Laat ons dan eendragtig zijn, zoo wij niet verdrukt willen worden; laat ons gedenken, dat ieder, die ons wil verdeelen, voor de tiranij werkzaam is."

— In onderscheidene departementen worden, op het voorbeeld van Parijs, maatschappijen tegen de invordering van willekeurige belastingen opgerigt.

— In een der ministeriele bladen leest men heden het volgende: Voor ongeveer veertien dagen hebben wij gezegd, dat keizer *Nikolaas* gezind scheen, de voorwaarden van het traktaat van Adrianopel te verzachten, in hetgeen de oorlogs-belasting en den tijd der militaire bezetting betreft. Wij herhalen dit thans, ofschoon ook tot dus verre daarvan geen officieel be[illegible].

— De abt *de Pradt* laat zich in een geschrift over den afloop van den oorlog tusschen Rusland en Turkije aldus uit: « Thans eerst is Rusland de kolossus van het vaste land. Niet naar buiten in de Middellandsche Zee had men het moeten laten komen; thans gaat het in en uit. Twee dingen miste Rusland, zon en een rijke handel; thans heeft het beiden. Terwijl de staatsmannen *schreven*, *stormden* de Russen. Engeland heeft aan Rusland het onberekenbare voordeel eener vrije beweging op zee gelaten, en zijne vloten niet gebruikt om de Turken bij te staan. De staatkunde heeft voortaan ook niets meer bij den tegenwoordigen toestand van Turkije in te brengen, Turkije kan niets meer voor Europa doen, en al had het er ook de magt toe, het stelt geen vertrouwen meer in de christen-mogendheden; de diplomatieke nota's zijn voor haar in 't vervolg minnebrieven, waarin men trouw belooft. De Russen zijn niet daarom tegen Konstantinopel opgerukt, om certificaten van gematigdheid te gaan halen, en als de mogendheden thans hare hoop op Keizer *Nikolaas* vestigen, is dit voor Rusland slechts eene hulde te [illegible]. Pruissen zal voortaan de steen des aanstoots voor de gansche staatkunde des vasten lands zijn; want met schepen kan Engeland de Russische bataljons niet tegenhouden, en wat Frankrijk betreft, onder den last van zestig ministers sints 15 jaren (iets zonder voorbeeld in de geschiedenis der wereld) heeft het meer met zich zelven te doen, dan met Rusland. Zijne grootere, zijne ware vijanden heeft het binnen 's lands. Na zijnen roem zonder heil, leeft het thans in onheil zonder roem. Zijne voormalige magt heeft zich naar het Noorden verplaatst. Het magtwoord, dat men vroeger te Parijs uitsprak, komt thans van Petersburg. Voor altijd zal het daar blijven, wat hoogmoed of ligtzinnigheid er ook tegen zeggen mogen.»

— In eenen brief uit Lissabon van den 24. October wordt het volgende gemeld: « Er liggen zware vermoedens op het kasteel van Queluz. Dezer dagen zijn de zusters van don *Miguel* gevaarlijk ziek geworden. De prinses dona *Isabella-Maria* is, na hevige stuiptrekkingen, [illegible] zijde geheel verlamd, en dona *Maria d'Assumpçao* heeft mede groote smarten geleden, terwijl hare huid eerst geel en vervolgens zwart is geworden; men vreest voor haar leven. De Courant van *Lissabon* zegt niets van deze voorvallen, en don *Miguel* schijnt zich weinig om het lijden zijner zusters te bekommeren [illegible] op de jagt

Zijne moeder schijnt evenmin bedroefd te zijn, en er worden zelfs in de kloosters geene gebeden gedaan, hetwelk anders altijd gebruikelijk is.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Dingsdag den 10den November.

De vergadering wordt ten 1 ure geopend.

Er waren 82 leden tegenwoordig, als: 40 van de noordelijke en 42 van de zuidelijke provincien; en 15 leden van de noordelijke en 13 van de zuidelijke afwezend. De afwezenden zijn de heeren *Lemker*, *Yssel de Schepper*, *van Suchtelen*, *Ingenhousz*, *van Sasse van Ysselt*, *van Lijnden*, *van Hees*, *van Wickevoort Crommelin*, *Fontein-Verschuir*, *Warin*, *van Asch van Wijck*, *Fockema*, *van Suchtelen*, *van Heyden*, *Huijsman d'Annecroix*, *Barthelemy*, *de Snellinck*, *Paschal d'Ohijn*, *Surlet de Chokier*, *van Hulthem*, *de Stockhem*, *Huijtens Kerremans*, *van Crombrugghe*, *Reyphins*, *du Chastel*, *de Roisin Maréchal*; eene vacante plaats door het overlijden van den heer *van de Spiegel* en *Brugmans*.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting, van den 7den dezen, worden gelezen en goedgekeurd.

De voorzitter geeft aan de Kamer kennis, dat hij een koninklijk besluit ontvangen heeft, waarbij hij, ingevolge art. 84 der grondwet, gemagtigd wordt, om den heer *van Sytzama*, nieuw gekozen lid, voor de provincie Vriesland, de bij dat art. gevorderde eeden af te nemen.

De commissie tot het onderzoek der geloofsbrieven van de leden voor de genoemde provincie, bestaande uit de heeren *Hinlopen*, *Fockema*, *van Tuijll*, *Pescatore* en *de Moor*, verlaat de zaal, ten einde zich met die van den heer *van Sytzama* bezig te houden. De heer *Fockema* afwezig zijnde, wordt in diens plaats de heer *Rengers* benoemd. De commissie teruggekeerd zijnde, brengt, bij monde van den heer *Hinlopen*, rapport uit en stelt voor, daar de geloofsbrieven van het nieuw benoemde lid in orde bevonden zijn, denzelven toe te laten. De Kamer besluit dienovereenkomstig, waarna de heer *van Sytzama*, door den griffier binnen geleid, de vereischte eeden aflegt en zitting neemt.

De centrale afdeeling brengt rapport uit, wegens de gevoelens der sectien, omtrent de *al* of *niet* toelating van den heer *Brugmans*. Daaruit blijkt, dat er 68 leden in de bijeenkomst der afdeelingen, wegens deze zaak, zijn tegenwoordig geweest. Van dezelve hebben zich 24 stellig *voor* de toelating van den heer *Brugmans* verklaard; 9 daar *stellig tegen*; 7 hebben het verslag der commissie voor kennisgeving aangenomen; 2 leden waren het met zich zelve oneens welk besluit te nemen; terwijl 26 zich vereenigd hebben met het gevoelen van de minderheid der commissie, om, namelijk, nadere inlichtingen, de handelingen van het amortisatie-sijndicaat aanwijzende, te verlangen.

De voorzitter stelt voor, het verslag te doen drukken en ronddeelen en de beraadslagingen daarover te bepalen op morgen, Woensdag, ten 11 ure.

De heer *Angillis* verlangt, dat, daar er een aantal leden waren, welke zich morgen ter audientie van Z. M. wenschen te begeven, men de discussie of dadelijk zoude openen, of die op overmorgen bepalen.

De heer *Trentesaux* oordeelt, dat er tijd moest worden gelaten, om al de gevoelens der afdeelingen behoorlijk na te gaan, en men dus de discussie op overmorgen diende te stellen.

De voorzitter: Daar is niets nieuws in het rapport: het behelst de gevoelens, welke vroeger reeds zijn in het midden gebragt.

De heer *de Stassart* meent, dat men, om te dezen te beslissen, tot eene hoofdelijke stemming moest komen.

De heer *le Hon* zegt, dat het de gewoonte is, en daarvan behoort men zonder goede redenen niet af te gaan, dat de openbare beraadslagingen worden bepaald ten minste vier en twintig uren na de ronddeeling van het verslag der centrale afdeeling.

De heer *Wearts* is ook van gevoelen, dat men de discussie gevoegelijk tot Donderdag kan verschuiven.

De heer *Eyckkama à Nijeholt* meent, dat er geene reden bestaat, om de zaak uit te stellen.

Eenige leden: Ondersteund! Ondersteund!

De heer *Geelhand della Faille* is te meer voor de bepaling der beraadslagingen op Donderdag, omdat in dien tijd mogelijk nog stukken konden worden overgelegd, ter wegneming van alle bezwaren, welke zich tegen de toelating van den heer *Brugmans* in den weg stellen.

De voorzitter: Het komt hier op geene verdere stukken aan! Men behoort alleen het rapport der centrale afdeeling te overwegen.

De heer *de Brouckère* merkt aan, dat bijna niemand gevraagd heeft, dat de beraadslagingen op morgen zouden plaats hebben.

De heer *Bedefaert* verklaart zich stellig voor morgen. Daar bestaat een antecedent, hetwelk niet gedoogt, dat de discussien uitgesteld worden, om de audientie van den Koning. Men heeft vroeger, toen daarvan zake was, aangevoerd, dat de vergadering zich niet schikken kon naar een paar leden, die de audientie des Konings mogten verlangen bij te wonen.

De heer *Byleveld*: Er is hier waarlijk geen *periculum in mora*. De zaak heeft reeds lang geduurd, en kan ligt ook nog voor een dag verder worden verschoven.

Een aantal leden: Ondersteund! Ondersteund!

De voorzitter stelt nu voor en de vergadering besluit, dat de beraadslagingen over de zaak van den heer *Brugmans* overmorgen, Donderdag ten 11 ure, zullen plaats hebben.

Drie ingekomene verzoekschriften, waaronder een van geestelijken uit Vlaanderen, welke vrijheid van onderwijs verzoeken, worden naar de daartoe bestemde commissie verzonden.

Niets meer aan de orde van den dag zijnde, wordt de vergadering opgeheven.

's GRAVENHAGE, den 10den November.

Men verzekert, dat het ontwerp van wet op het *openbaar onderwijs*, zoodanig als dit laatstelijk vervaardigd is, door den raad van ministers is onderzocht en goedgekeurd, en dat hetzelve thans zich bij den Raad van State bevind. Men wil, dat bij hetzelve volkomen vrijheid van onderwijs vergund wordt, met zekere uitzondering in het lager onderwijs, [illegible] de hetwelk zou bepaald zijn, dat, gedurende de eerstkomende tien jaren, zij, die wenschen onderwijs te geven, verpligt zullen wezen, bewijzen van bekwaamheid in te leveren. Vermoedelijk zal deze wet bij de Staten-Generaal tot belangrijke debatten aanleiding geven, daar de meeste zuidelijke afgevaardigden sterk voor de volkomene vrijheid in het openbaar onderwijs schijnen te zijn, en het grootste getal der noordelijke, daarentegen, zeer schijnt gehecht te zijn aan het stelsel van bepaalde vrijheid, waarvan de ondervinding hun de nuttigheid heeft doen zien.

Mengelwerk.

NOG EEN WOORD OVER DE PETITIEN.

Noscitur e Sio.

Aan de Redactie!

Wanneer de geruchten waar zijn (en waarom er aan te twijfelen, na hetgeen reeds gebeurde, en nu weder op nieuw, dagelijks in de zoo befaamde dagbladen wordt herhaald), dan is de *Confrérie der Unie*, *tot bevordering en aankweeking van desunie*, weder bijster druk aan het werven van *petitionnarissen*; en ditmaal wel, TEN EINDE DE GOEDGEZINDE LEDEN VAN DE TWEEDE KAMER TE ONDERSTEUNEN. — (Vide: *Courrier des Pays-Bas*, van den 8sten October.)

Si sitis, nihil interest utrum aqua sit, an vinum: — zoo gaat het deze heeren ook: in hetgeen waarnaar zijlieden dorsten, zijnde twist, tweedragt, scheuring, enz. enz. zijn hun alle middelen goed, en elk werktuig, hoe min en verachtelijk dan ook, tamelijk onverschillig.

Ondertusschen, wanneer men in het laatstleden voorjaar over deze *zoogenaamde* publieke opinie vrij algemeen de schouders ophaalde, en het beneden zich achtte om hier de *ware* algemeene denkwijze tegen over te stellen; wanneer men het toen, niet uit onverschilligheid, maar uit te ver gedrevene vredegezindheid, beter mogt vinden, deze zaak van zelve te laten doodbloeden (iets waarmede men zich *toen* nog vleijen kon), en dit te eerder, daar het genoegzaam bekend en voldoende bewezen was, dat, zoowel in de zuidelijke provincien als hier, de volksgeest *in der daad* heel anders gezind was, dan sommigen denzelven schetsten; zoo wordt het evenwel eindelijk tijd, en meer dan tijd, om aan al dat onbeschaamde liegen en bedriegen een einde te maken.

Kwade redeneringen bederven goede zeden: — Zoo dachten reeds de ouden er over. — Het mogt eindelijk aan die vrienden eens (al ware het ook slechts ten deele) gelukken, om onder de ligtgeloovige en niet genoeg doordenkende stillen in den lande meer en meer invloed en aanhang te krijgen. — Hetgeen men dagelijks hoort, vooral wanneer het tot zekere zaken betrekking heeft, is men toch al ligt geneigd eindelijk te gelooven, en wat SALUSTIUS zegt van hen, die met CATILINA [illegible], door den dagelijkschen « omgang met hem en zijne vrienden, spoedig aan de overigen gelijk wer« den,» (*etiam si quis a culpa vacuus in amicitiam ejus inciderat, quotidiano usu par similisque caeteris efficiebatur*) mogt ook hier eens bewaarheid worden. — Het wordt daarom meer en meer pligt en noodzakelijkheid, de zaak der waarheid te bepleiten, en met dezelfde onvermoeide vasthoudendheid, de dwaalbegrippen, valsche leerstelsels en [illegible] dezer heeren dagelijks te bestrijden en te wederleggen, zoo als zij dezelve dagelijks in de wereld zenden. — Zeker eene niet zeer aangename bezigheid, maar wezenlijk nuttig en noodzakelijk tot welzijn van het land.

Zoodanig is het ook met de zaak der petitien. — Op zich zelven is [illegible] bij de grondwet verzekerd regt, hetwelk, bij een gepast en doelmatig gebruik, wanneer het noodig wezen mogt, onder anderen [illegible] waarborg oplevert, tegen alle mogelijke willekeur of [illegible] van [illegible] der hooge regering; — maar, wel te verstaan, bij een gepast gebruik! — Op het voorbeeld van *Engeland*, heeft men

ook bij ons, op deze wijze, onderwerpen van algemeen belang en zeer ingewikkelde vraagstukken van het staats- en volkenregt gaan behandelen. Ongelukkig is de toepassing van dit regt, voor het eerst, in geheel verkeerde handen gevallen, en, daar het iets nieuws was, zoo is men van eene andere zijde er niet op bedacht geweest, om, even als in *Engeland*, een tegenwigt daar te stellen. — Aldaar ziet men bijna bij alle zaken van eenig aanbelang zulke *petitien*, maar zij geschieden van beide kanten, zoo wel voor als tegen de *questieuse* onderwerpen: — op deze wijze alleen, en wanneer dit dan op eene gevoegelijke manier geschiedt, kan men wezenlijk het gevoelen der meerderheid leeren kennen, en alzoo deze maatregel aan het doel beantwoorden.

Immers, wat kan men van de staten verwachten en met billijkheid vergen, bijaldien men, zoo als nu in het voorjaar plaats had, *slechts van eenen kant* dit grondwettig middel te baat neemt? — Houden HH. Ed. Mog. de *petitionarissen* voor eerlijke en welgezinde klagers, (het welk zij *moeten* doen, zoo lang het tegendeel niet bewezen is) dan ook moeten zij aan hunne opgesomde grieven en bezwaren regt doen, dezelve onderzoeken en niet alleen aan den Koning mededeelen, maar ook hunnen invloed gebruiken, dat den *petitionnarissen* regt geschiede; dit [illegible] gevolgd hebben; dat de klagten en het geschreeuw van eenige weinigen wezenlijk de algemeene denkwijze *schijnen* uit te maken: — houden HH. Ed. Mog. echter de gezegde *petitionnarissen* voor werktuigen (wetens of onwetens) eener factie, dan wordt het geval voor hun zeer moeijelijk; willekeurig mogen zij *het effect* van dit artikel der grondwet niet vernietigen, ten zij de bestaande factie niet alleen, maar ook hare volksverleidende en *factieuse* handelingen, (*facticiae fabricae*) door den regter bewezen zijn; iets, hetwelk veeltijds moeijelijk, dikwerf geheel ondoenlijk en somwijlen niet zeer raadzaam is. — Dit alles nu vervalt, wanneer men (van dit regt gebruik willende maken, zoo als thans de mode is) de heeren staten in staat stelt, om, door de overweging van de voor- en tegengronden eener zaak, of van eenig voorstel, tot eene naauwkeurige en *waarachtige* kennis der waarheid te komen: — door een gebruik van weerskanten, vervallen dikwerf van zelve, zoo als zoo menigmalen in *Engeland* plaats vindt, alle *deliberatien*; de *regel der* *meerderheid* alleen beslist hier.

Mogt men dit alles eens ernstig overwegen en in gedachten nemen; te groote onverschilligheid en laauwheid; wordt in sommige gevallen misdaad: — mogten *alle* weldenkenden en welgezinden, alle edelen en gegoeden des volks, daarom ditmaal toch werkzaam zijn, niet om het eerste den handschoen te werpen, *maar om vooraf gereed te zijn*, ten [illegible] *nieuw zullen zijn verschenen*, ook, te gelijker tijd, door *adressen* (of wil men anders, ook door *petitien*) DE WARE GEZINDHEID VAN HET BESTE EN KERNACHTIGSTE DEEL DER NATIE, aan den Koning, aan de heeren staten en aan *Europa* te doen kennen!

F. S.

BROKKEN UIT HET DAGBOEK VAN DEN OUDE VAN HET MEER.

Gedachten-beelden uit de groote wereld-galerij.

Godsdienst- en burger-oorlog. Het wapen van *Nimes* bestaat uit een krokodil en een palmboom; men twist over de uitlegging van hetzelve, zij is echter niet ver te zoeken. — De palmboom is het *zinnebeeld des vredes*; de krokodil van het *godsdienstige fanatismus.* — Het verslindt, gelijk de burger-oorlog, zijne eigene kinderen, en de palm des vredes, die uit het bloed der verslondenen oprijst, is gelijk aan die, welke aan den rand van een vergiftigd water geplant zijn; kwijnende laat hij zijne bladeren hangen, en geene voedselrijke vruchten brengt hij voort. — De gruwelen eener *religie-oorlog* zijn niet te beschrijven; *Frankrijk* heeft de zbodatigen opgeleverd, die alleen *daar* kunnen plaats grijpen, als de sluimerende tijger-aard des volks ontwaakt. Zonder wederga zouden zij in de geschiedboeken staan; zoo hun niet de *Bartholomeus-nacht* voorafgegaan, en de *omwenteling* gevolgd waren. — Deze laatste was de bloedigste aller bruiloften; de waan, door het heiligste verlaten, boeleerde met het vermetelste. De omwenteling, die in *Frankrijk* alle geloof verkeerde, heeft de *geloofshaat* wel gesmoord, maar niet *vernietigd*. De kalk van den grond is niet gebluscht; zoodra er water op komt, vliegt zij op nieuw in vlam.

De Jesuit, met dat kalme gezigt, waardoor geen blik in de ziel kan dringen, was eens een hevig voorvechter zijner orde. Wraak tegen de [illegible] magtigen onder de stervelingen, die zijne orde deden vallen, [illegible] tot een ijverig bevorderaar van eene omwenteling, *die alles* [illegible] stroom sleepte hem in het eerst mede; toen dezelve minder [illegible] werd, onttorstelde hij zich aan de golven, en bleef een opmerkzaam aanschouwer, tot dat hij de kans schoon zag: toen sloot hij zich [illegible] weder broederlijk aan, beloofde hun zijne hulp, tegen den veldwinnenden geest van liberale beginsels, en LOYOLA's priesterschap besteeg op nieuw den wel omver geworpenen maar niet verdelgden troon.

Vrijheid van denken, spreken, lezen en schrijven. Goddelijke blindheid, welk een vreesselijke geessel zijt gij altijd voor het kleinmoedig geslacht dezer aarde geweest! Waar brak ooit het gif der omwenteling woedender uit, dan daar waar gij te voren den scepter zwaaidet! Telkens volgde de straffe de kortzigtigheid op den voet. — En toch sluiten de blinden, al zijn hun ook de oogen, onder verschrikkelijke smarten geopend, dezelve weder vrijwillig digt, in gevaar van de pijnlijke kunstbewerking nog eenmaal te ondergaan. — Slagboomen zijn magtelooze afsluitingen van echte *liberale beginsels.* Gij kunt de wetenschap, die alles bezielt en verzoent buiten sluiten, maar niet het schuim er van, *de dagbladgeleerdheid* en *oppervlakkige verlichting*; deze spatten over den slagboom heen. Hij, die de zon niet kent, houdt haar nevenbeeld voor de echte. Zoo hield men *den waanzin van jakobinusmus*, lang nu dat het zich zelf overleefd had, in die staten nog voor *echt liberalismus*, waar men de vrijheid van *denken*, *spreken*, *lezen en schrijven* als *contrabande* had uitgebannen. Men kon niet vergelijken, geene proeven nemen. — *Loci communes* van een *veil* liberalisme, gingen voor *openbaringen der eeuwige wijsheid* door; *declamatien*, met welke men in een vrijen staat den draak stak, voor *onbetwistbare waarheden.* De vonk, die elders op assche gevallen zou zijn, dien ieder verstandigen, zonder gerucht te maken, uitgetrapt zoude hebben, viel daar op kool en zwavel. De straf volgde de dwaasheid op de hielen.

Aan de Redactie!

De maatschappij van Nederlandsche letteren te *Gent*, heeft dezer dagen eene prijsvraag uitgeschreven, om te weten of er in de *Nederlanden* eene nationale taal is, en zoo ja, welke? Naar ons inzien, is er in langen tijd zoo onhandig niets gevraagd, en wij zullen er dus een oogenblik bij stilstaan — De maatschappij, waarover hier gehandeld wordt, weet zeer wel, dat het Nederlandsche volk Nederlandsch spreekt en derhalve dat dit de taal der natie is. In meer dan twintig redevoeringen heeft zij, niet die waarheid bewezen, want die waarheid behoefde geen bewijs, maar aangenomen en erkend, zoo dat zij als nu optredende met de hierboven genoemde vraag, veel overeenkomst heeft met iemand, die zich den bekenden weg laat aanwijzen. — Maar, zegt men misschien, dit heeft meermalen plaats, en is bij geleerde genootschappen alzoo in gebruik; — wanneer zij vragen: is het wel waar dat de zon stilstaat? dan meenen zij: « *bewijst ons dat de aarde draait*, enz.» Gevolgelijk is ook hier hunne bedoeling, de in geschil zijnde zaak in eene verhandeling te zien ontwikkeld, en wel ter overtuiging der zoogenaamde liberalen, de vrienden en broeders der Franschen en der jezuiten; doch hierin juist ligt de dwaling. De Fransche en ultramontaansche factie is voor geene overtuiging vatbaar met de daadzaken voor oogen; in het midden van het geheel Vlaamsch sprekende en welvarende *Gent*, schrijft zij nog, dat het Vlaamsch er eene opgedrongene taal is, de handel gedrukt en de nijverheid vernietigd wordt. Met zulke menschen valt niet te redeneren, men moet hen daarom maar laten schreeuwen en stilletjes zijnen weg gaan. — In de gegovene omstandigheid had dan ook de maatschappij of niets of iets beters moeten vragen, dan een bewijs dat tweemaal twee vier is. Er is voor den bloei der Nederlandsche letterkunde in *Vlaanderen* zeker nog wel het een en ander te doen; maar zoo men wetenschappelijke onderwerpen in de landtaal deed behandelen en over de nijverheid, de kunsten en den handel, eenige boeken in omloop bragt, die de Fransche geschriften van dien aard overtroffen; zoo men de ducaten, die jaarlijks voor medailjes versmolten worden, aan een nationaal tooneel wilde ten beste geven, dan zou men de belangstelling in onze letterkunde algemeen maken bij het volk, en alle beschaafde lieden als hare voorstanders zien optreden. Dat men het maar beproeve, het doel is gewis te bereiken; in allen gevallen zal men met de opgegevene middelen zekerder en spoediger voortkomen, dan met alle theoretische verhandeling over het *nut* en de *noodzakelijkheid* der *Nederlandsche taal.*

O.

OVER HET REGT EN DE VERPLIGTINGEN VAN HET HOOG BESTUUR, BETREKKELYK DE OPVOEDING EN HET ONDERWYS.

Onder dien titel is dezer dagen, in de Fransche taal, een allezins nuttig en belangrijk boekje in het licht verschenen bij den ijverigen heer BREST VAN KEMPEN. Hetzelve is, door de wijze van behandeling, vooreerst opmerkelijk, en door den inhoud hoogstbelangrijk. Het is eene verzameling van de gevoelens der kundigste en grootste mannen van onderen en lateren tijd, betrekkelijk het regt van een gouvernement, om de wijze van opvoeding en onderwijs bij de opkweeking der jeugd te bewerken, en over de dure verpligtingen, welke de natuur zelve van het hoog bewind aan het handhaven dier regten verbindt. De zamenstelling van dit werkje, dat gewis met zeer veel tijd, moeite en oordeel is gepaard geweest, is allezins toe te juichen, en de goedkoope uitgave, hoe keurig ook uitgevoerd, is eene wezenlijke weldaad, door den heer BREST VAN KEMPEN aan het vaderland bewezen. Wij kunnen hetzelve dus niet ge-

noeg aanprijzen; het is een handboek, dat ieder, die zich eenigzins met de lands-belangen bezig houdt, of daarin belang stelt, zich behoort aan te schaffen; het is een kompas, waarmede de op het dwaalspoor gebragte, of door al die ongegronde klagten verschrikte burgers gemakkelijk den waren koers zullen wedervinden en behouden. Mannen van erkende bekwaamheid, uit verscheidene landen afkomstig, van verschillende godsdienstige gevoelens, van allen leeftijd, en in verschillende betrekkingen, wijzen hier toch het ware en navolgenswaardige aan; en hunne gevoelens, op goede beginselen gesteund, zullen ruimlijk opwegen die ijdele bewegingen van eenige partijzuchtigen, wier bedoeling niet anders wezen kan, dan om, door de menigte te verblinden, der algemeene wanorde bevorderlijk te wezen tot het verkrijgen van eigene voordeelen. Het werkje, zich zelven aanbevelende, mogen wij daar niets meer van zeggen, indachtig aan het echt vaderlandsch gezegde: «*Goeden wijn behoeft geen krans.*»

S. E.

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 13den November 1561 werd FREDERIK SCHENK, 61ste bisschop van Utrecht, aldaar plegtig ingehuldigd.

Den 13den dito 1577 deed men eene vergeefsche poging om *Amsterdam* te bemeesteren en aan 's Prinsen zijde te brengen, bij welke gelegenheid de kolonels STELLING en RUIKHAVER het leven verloren.

Den 13den dito 1805 had de veldslag bij *Austerlitz* plaats.

Den 14den dito 1596 ondergingen de Turken eene geduchte nederlaag bij *Erla*, in *Hongarije*.

Den 14den dito 1608 werd de aartshertog MATHIAS Koning van *Hongarije*.

Den 14den dito 1650 werd prins WILLEM III geboren.

ARNHEM, den 13den November.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 12 Nov. 2 El 8 Palm o Duim; gewassen o D., gevallen 3 D
Den 13 dito 2 El 8 Palm o Duim; gewassen o D., gevallen o D

---

§ § § BURGEMEESTER en ASSESSOREN der GEMEENTE *APELDOORN* zijn voornemens, onder nadere approbatie van Hun Edele Groot Achtbare Heeren Gedeputeerde Staten der provincie *Gelderland*, op Woensdag den 25sten November 1829, 's morgens ten elf ure, in het Gemeente-Huis te *Apeldoorn* aan te besteden:

Het BOUWEN eener HOUTEN BRUG met STEENEN LANDHOOFDEN en een MIDDENJUK, over de Rivier de *Grift*, in den ondernomenen Straatweg van *Arnhem* naar *Apeldoorn*, nabij laatstgemelde plaats, met de LEVERING van alle MATERIALEN.

Zullende Bestek en Teekening van heden tot den dag der aanbesteding, Zondagen uitgezonderd, voor een ieder ter visie liggen aan het Gemeente-Huis voornoemd, van 's morgens 9 tot 's middags 12 uren.

Apeldoorn, den 12den November 1829.

Burgemeester en Assessoren voornoemd,
A. J. J. A. VAN HEECKEREN.
Ter Ordonnantie,
De Secretaris der Gemeente,
A. R. VAN AKEN.

---

† † † De ONTVANGER der ALGEMEENE NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPY ter BEGUNSTIGING van de VOLKSVLYT te *Tiel*, zal op Donderdag den negentienden November 1829, des voormiddags ten tien ure, in het Logement *de Zwaan*, te *Buren*, publiek aan de genoegbiedenden verkoopen: veertien perceelen wel gewassen ELZEN, WILGEN en WEERDEN HAKHOUT, staande onder *Buren*, *Erichem* en *Beusichem*.

De Ontvanger voornoemd,
H. M. VAN ERMEL.

---

§ § § COMMISSARISSEN DER NEGOTIATIE VOOR DEN STRAATWEG, tusschen de *GREBBE* en *DIEREN*, adverteeren mits deze, dat op Maandag den zevenden December 1829, des middags ten twaalf ure, op het Gouvernements Gebouw te *Arnhem*, zal worden overgegaan tot de UITLOOTING van ÉÉN AAN[illegible] Negotiatie, ingevolge art. 6 van het [illegible] ten einde de geïnteresseerden, des verkiezende, daarbij kunnen tegenwoordig zijn.

---

† † † De Notaris *VAN EVERDINGEN*, residerende te *Tiel*, zal, als daartoe uit hoofde der minderjarige mede Eigenaren, door de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende aldaar, benoemd, binnen *Rijswijk*, in het Ambt van *Neder-Betuwe*, in het Logement bij de Wed. *R. J. VAN OIJEN*, op Donderdag den 26sten November 1829, 's voormiddags om 11 uren, publiek doen inzetten, en 14 dagen daarna, zijnde Donderdag den 10den December, ter zelfder ure, finaal verkoopen:

Een WEI-UITERWAARD, genaamd *de Dalvenwaart*, groot 6 Bunders, 56 Roeden en 20 Ellen, gelegen in den Buitenpolder, onder *Rijswijk* voormeld.

Zijnde dit perceel, gedurende den geheelen zomer, niettegenstaande de menigvuldige regen en hooge rivier-standen, niet geïnundeerd geweest.

---

† † † Mr. *N. G. FRANCKEN*, Notaris te *Elst*, zal, op Dingsdag den 1sten December 1829, bij inzet, en den 15den daaraan, bij toeslag, des voormiddags ten tien ure, ten huize der Erven *AALBERS*, te *Elst*, publiek verkoopen: een, vooral voor het doen eener Winkel wel ingerigt, voor weinige jaren nieuw gebouwd HUIS, staande aan het einde der dorpstraat van *Elst*, voorzien van vier KAMERS, KEUKEN, KELDER en ACHTERHUIS of STALLING, voorts met daarbij gelegen TUIN en BOOMGAARD, zamen groot circa 20 Nederlandsche Roeden.

---

† † † Op Dingsdag den 17den November 1829 zullen, in het Logement *de Zwaan*, te *Velp*, ten overstaan van den aldaar residerenden Notaris *VON ROSENTHAL*, publiek worden verkocht:

Eene aanzienlijke partij zware BEUKEN-, YPEN- en EIKEN BOOMEN, allen staande op *Biljoen*, onder *Velp*, waaromtrent nader onderrigt is te bekomen bij voornoemden Notaris.

---

§ § § Op den 1sten en 2den December 1829 zal men te *Echteld*, bij *Tiel*, verkoopen: (mits genoeg kunnende gelden) circa 650 stuks buitengewone, allerzwaarste en schoonste YPEN- en ESSEN BOOMEN, [illegible] zeer gemakkelijk ter vervoering liggende.

---

† † § TE KOOP een extra fraai en goed KABINET- ook zeer geschikt KERKORGEL, van circa 4½ Octaaf, 11 Registers; gemaakt door *H E S S*, te *Gouda*. Adres onder de letters C. J. W. bij den Kantoor-Boekverkooper *H. BLIKMAN*, Dam bij den Vijgendam, No. 23, te *Amsterdam*. (Brieven franco.)

---

† † † Het KANTOOR in WISSELS en EFFECTEN, onder de firma van *E. C. ENGELBERTS*, blijvende continueeren, is verplaatst in de Bakkerstraat, wijk D. No. 119.

*** BERIGT VAN INTEEKENING, op een Werk, getiteld: *Beginselen van het BOUWKUNSTIG TEEKENEN ten dienste vooral van de Jeugd*, met 40 Kwarto en 2 Folio Platen, door W. TOLLENAAR, Oud Timmerman en Onderwijzer in de Bouwkunde; het Werk zal met eenen duidelijken Letter gedrukt en uitgegeven worden bij de Boekhandelaars M. SCHOONEVELD & ZOON, in de Beursstraat, No. 1, te *Amsterdam*; alwaar, benevens bij de voornaamste Boekhandelaars in het Rijk, de *Inteekening* openstaat tot en met *ultimo November* 1829, tot den Prijs van *f* 6.75.

*** NOODIGE HERINNERING.

Het [illegible] SE EN VAN BRAAM, te *Dordrecht*, uit te geven,) betrekkelijk de MAATSCHAPPY *TOT HEIL DER VROUWEN*, en eenige andere Fondsen, en waarvan de publiekmaking alleen wacht naar het Rapport der Commissie van *Tien Leden*, omtrent het herzien Reglement en de daartoe behoorende Berekeningen, zal tevens bevatten het Antwoord op al het reeds bestaande of als nog in het licht te geven Geschrif van de heeren DECKER, c. s., *tegen* de gemelde Maatschappij gerigt, voor zoo verre dat Geschrif zal blijken nog antwoord te verdienen.

*** Bij *BROESE en COMP.*, Boekhandelaars te *Breda*, is gedrukt en alom verzonden:

I. *Proeve van Karakterschetsen van eenige in den Bijbel voorkomende personen*, voor jonge lieden, door A. B. VAN MEERTEN, geb. SCHILPEROORT, 1ste deeltje, op best postpapier, in carton, à . . . . *f* 1.60.

Dit 1ste deeltje is in zeven gesprekken verdeeld, bevattende ADAM en EVA, KAIN en ABEL, NOACH, SARA en HAGAR, IZAÄK en REBEKKA, JACOB en EZAU, MOZES, AARON en MIRJAM.

Mogten vele Ouders en Opvoeders dit werkje hunne gevorderde Leerlingen in handen geven, zoo zullen Schrijfster en Uitgevers aanmoediging vinden, binnen zeer korten tijd deze belangrijke taak ten einde te brengen.

Het Prospectus met het 1ste deeltje is alom verkrijgbaar.

*** HANOVER- OF ZINKINGSNUIF.

Deze zoo zeer alom gezocht wordende SNUIF, waarvan de bestanddeelen bij het [illegible] Geneeskundige [illegible] voegde autoriteit te *Cleve* scheikundig is onderzocht en goedgekeurd, en waarvan de voornaamste bestanddeelen in het Kruidkundig Woordenboek van den heer LEMERY, als verzachtende, ontbindende en oplossende worden beschreven, overtreft zoo verre het doel van alle andere Snuiven, namelijk, de oplossingen van verstoppingen in het hoofd, dat dezelve, met regt, tot dagelijks en algemeen gebruik kan worden aangeprezen.

Gemelde Snuif, van eene aangename geur, wordt thans, behalve bij den vervaardiger, Js. LEON, te *s' Hage*, tegen 40 centen het pakje van eene Nederlandsche Once (en ook bij het lood), bij zijne Correspondenten, (welke thans bijna negentig in getal zijn), in de voornaamste steden van het Rijk, verkocht; zijnde voor de Provincie *Gelderland*, de heeren: H. W. VAN MARLE, te *Apeldoorn*; H. C. KLAASSEN, te *Arnhem*; D. en H. WILMERINK, te *Doesborgh*; G. OOSTERBEEK, te *Harderwijk*; de Wed. HOOGENDYK, te *Nijmegen*; M. SPILLENAAR, te *Tiel*; en F. C. OEFFELMAN, Boekhandelaar, te *Zutphen*.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.